

TILVÆKST Grovfoder nr. 23, 20. august 2025

Indhold

- **Mark**
 - Aktuelt i majs
 - Bekæmpelse af skræppe i græsmarker
 - Få taget jordprøver før den kommende sæson
- **Regler og tilskud**
 - Efterafgrøder
 - Plantedække – jorddække, GLM 6
 - Videresalg af handelsgødning skal indberettes senest den 1. september
- **Arrangementer**
 - Tema-sprøjtekurser

MARK

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert og planterådgiver Thomas Harbo

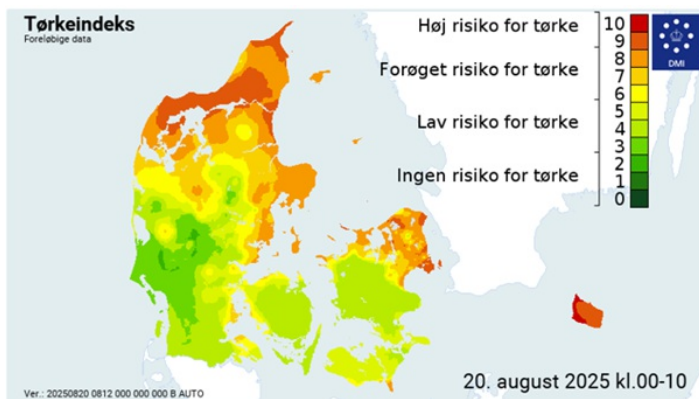
Majsafrøderne står godt, men der kan nu være behov for vanding i nogle egne. Brug CropManager (kræver abonnement) til at få et foreløbigt bud på årets udbytte i majs ved brug af udbytteprognosen. Når du alligevel er i marken for at vurdere majsens udvikling, bør du også se på, hvordan efterafgrøderne er etableret.

Afgrøderne

Generelt står majsens godt i år – og meget mere ensartet end det ofte er tilfældet. Planterne ser ud til at være meget kraftige, hvilket kan påvirke efterafgrøderne negativt, men med udsigt til en høst i den tidlige ende af spektret for majshøst, vil den forlængede vækstperiode for græsefterafgrøderne i nogen eller høj grad kunne kompensere for en svagere udvikling nu.

Majspanter med én kraftig kolbe er det ideelle. I år ser det imidlertid ud til, at mange planter har udviklet to kolber, hvor også den "sekundære" kolbe er fyldt godt ud. Det skal blive spændende at se, om det kan spores i analyserne.

Den sidste del af juli måned og den første uges tid af august har vejrmæssigt været noget broget. I nogle områder er der faldet endog meget store mængder nedbør, som har givet afdræning fra markerne i uge 32, mens der i andre egne er faldet noget mindre, og her kan der efterhånden være behov for vanding af majsens. Hvor der har været afdræning beregnes nedbørsunderskuddet den 25. august til omkring 50-52 mm, hvilket på nuværende tidspunkt ikke er kritisk. Du får det bedste billede af jordens fugtighed i majsmarken ved at grave et hul med spaden og tjekke fugtigheden i 30-40 cm dybde. I nedenstående figur ses DMIs tørkeindeks fra den 20. august, der giver et groft billede af, hvor risikoen for tørke er størst.

Figur 1 DMI Tørkeindeks den 20. august (Kilde: DMI).

Har du ikke lavet vandingsspor i marken koster det i hvert fald to majsrækker at trække vandingsmaskinen ud – og en del bøvl, så der skal være udsigt til et pænt merudbytte, før vanding er aktuel. Du skal i den forbindelse være opmærksom på, at med årets relativt tidlige blomstring og afgrødeudvikling er den værste risikoperiode overstået i de fleste majsmarker, ligesom udsigten til en længerevarende periode med høj fordampning efterhånden også må være begrænset. Begge dele taler for, at vanding næppe bliver aktuel i år.

Biomassekort

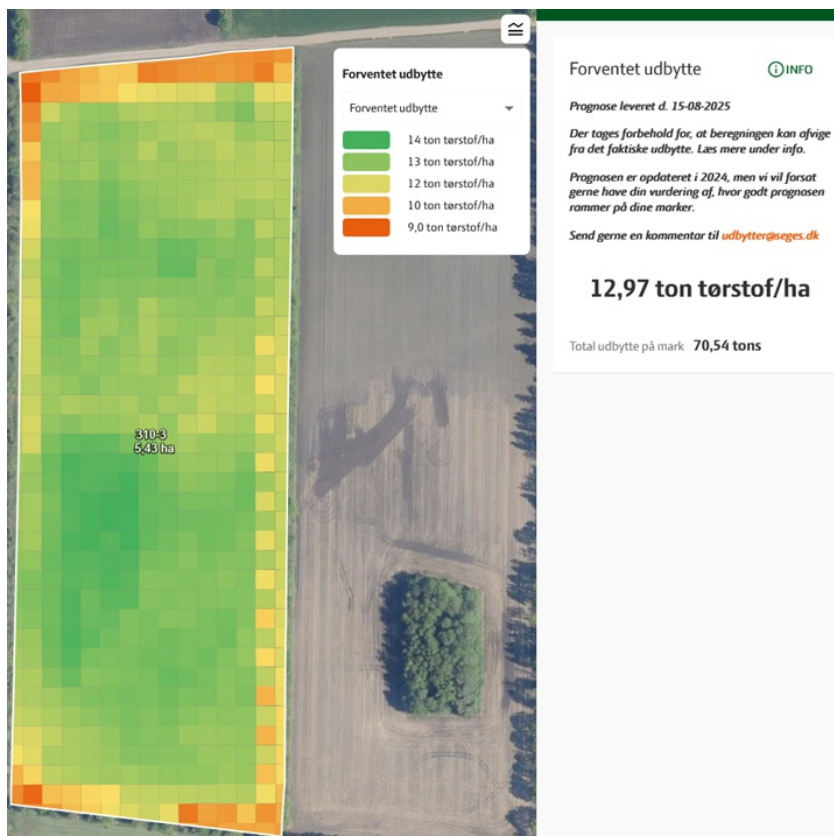
Selvom der er et stykke tid til høst af helsædsmajs, er det allerede nu muligt at få et forsigtigt bud på årets udbytte i majshelsæd. Et af værktøjerne i CropManager er en udbytteprognose for majshelsæd. Ud fra satellitfotos og analyser giver prognosen et bud på, hvad tørstofudbyttet bliver pr. hektar, og hvad det samlede udbytte bliver for hele marken målt i tons tørstof. Da det er en prognose, er det selvfølgelig forbundet med en usikkerhed, som aktuelt angives til +/- 1,3 tons tørstof pr. ha, men som overordnet værktøj giver det et fornuftigt overblik over markens og ejendommens udbyttepotentiale. Derudover er det også meget tydeligt at se forskellene indenfor marken, som ellers kan være svære at få et indtryk af i majsmarken.

Udbytteprognosen giver som nævnt ovenfor kun et bud på tørstofudbyttet og ikke et bud på en forventet kvalitet.

Udbytteprognosen er mest usikker i yderpunkterne af normalt udbytte i majs. Hvis majsens står meget dårligt, har udbytteprognosen en større usikkerhed, hvilket formodes at skyldes, at analysen har svært ved at skelne mellem refleksionen fra afgrøden og refleksionen fra efterafgrøden. Ligeledes er der også en øget usikkerhed ved meget høje udbytter, som tilskrives at prognosen har et mætningspunkt, hvor forskellene ved meget høje udbytter kan være svære at identificere.

I det store billede kan det selvfølgelig blive lige rigeligt teoretisk, at der på baggrund af satellitdata kan beregnes en prognose for majsudbyttet en måned før høst, når finsnitseren i flere tilfælde kan have lidt svært ved at ramme det præcist under høst. Men jeg mener værktøjet har to store styrker, som kan give gode informationer. Først og fremmest får du en nogenlunde rangering i udbyttet mellem marker, og dernæst kan du, som det også ses på nedenstående eksempel, identificere forskelle inde i marken. De forskelle kan være svære at opdage i en majsmark, der som oftest ikke er så nem at færdes i som en kornmark.

Nedenstående figur viser et eksempel på en mark og prognosen for udbyttet i marken. Det kræver abonnement til CropManager at kunne se udbytteprognose-kortet for majs. Hvis du ikke har abonnement, kan din planterådgiver tilgå udbytteprognose-værktøjet. Udbytteprognosen kan være et godt redskab til at få klarhed over majs-situationen forholdsvis tidligt, således at du kan agere med rettidig omhu og få lavet en ny plan ud fra situationen og tilpasse indkøb eller foderplan.

Figur 2 Udbytteprognose for helsædsmajs. (Kilde: CropManager, SEGES)

Efterafgrøder

Når du nu alligevel bevæger dig en tur rundt i dine majsmarker for at se til majsens udvikling så tag også et kig på, hvordan dine græsefterafgrøder ser ud. Sidste år var selvsagt et godt år for græsefterafgrøder og næsten uanset metode lykkedes alt og i nogle tilfælde lykkedes efterafgrøden måske endda lidt for godt. I år kan måske betegnes som et mere normalt år for majs og perioden efter etablering af græsefterafgrøden. Du bør vurdere om din græsefterafgrøder er fremspiret tilfredsstillende og står ensartet mellem rækkerne klar til at starte væksten, når majs bliver høstet om en måneds tid eller for nogle måske før. Der findes flere metoder til at etablere efterafgrøden og sikkerheden i en god etablering varierer efter metode. Den bedste metode er at så efterafgrøden med såskær, og den dårligste hvor frøene blot bliver blæst ud bag renseren.

I forhold til det lovmæssige er der flere forskellige typer af efterafgrøder, og vigtigheden af hvorvidt de lykkes og konsekvensen ved eventuel underkendelse varierer lidt. Så hvis du tænker, at du har nogle græsefterafgrøder, som ikke er helt sådan, som de burde være, kan der måske flyttes rundt mellem de forskellige typer af efterafgrøder på din bedrift. Det er dog noget, du meget snart skal melde ind til din planterådgiver, da Gødningskvote- og efterafgrødeskemaet kun kan tilrettes indtil den 10. september. Derefter kan der som udgangspunkt kun tages arealer ud af de forskellige efterafgrødeordninger.

Konsekvensen ved at have en for dårlig efterafgrøde ved kontrol er i første omgang et træk i kvælstofkvoten på 175 kg N pr. manglende hektar efterafgrøde, hvis de er tilmeldt en af de lovpligtige typer af efterafgrøder som pligtige- og husdyrefterafgrøder eller målrettede efterafgrøder. Dernæst kan der også være tilskudskroner til f.eks. målrettede efterafgrøder, som går tabt. Ved underkendelse af større arealer har det altså stor indvirkning på det efterfølgende års kvælstofkvote. Til sammenligning har en majsmark på JB 1-4 med vanding en kvælstofkvote på 167 kg N per hektar i 2026. Derfor er det vigtigt, at efterafgrøden bliver ordentlig etableret, så der ikke gambles med bedriftens kvælstofkvote. Nedenfor kan du se eksempler på en god etablering af græsefterafgrøden ved to forskellige metoder; efterafgrødegræs sået med individuelle såskær og blæst ud bagved radrenser. Det vigtige ved bedømmelse af resultatet er, at efterafgrøden står jævnt fordelt og mellem rækkerne. Billederne nedenfor er fra 2024, der som nævnt ovenfor var et godt år for græsefterafgrøden.

Billede 1 og 2 Græsefterafgrøder etableret med såskær (tv) og blæst ud bagved radrenseren (th). (Foto: Vivi Ernstsen og Cecilie Rasmussen, SAGRO)

Bekæmpelse af skræppe i græsmarker

Af planterådgiver Thomas Harbo

Der er gode betingelser for at bekæmpe skræpper i græsmarkerne med Harmony 50 SX, som må anvendes frem til og med 31. august.

Med udsigt til fortsat tørvejr og gode vækstbetingelser bør du bekæmpe skræpper i græsmarkerne. Det er relevant at bekæmpe skræpperne med Harmony 50 SX, når græsmarken skal blive liggende til produktion næste år. Skal den derimod lægges om, kan du opnå god effekt med en høj dosis glyphosat i oktober. Bemærk, at kemisk bekæmpelse i græsmarken skal følges op med en ny indsats næste år. Desuden bør der også sættes ind med afpudsning af skræpperne, så de aldrig når at sætte frø, der kan vedligeholde jordens frøpulje. For at opnå optimal effekt af sprøjtningen skal der efter behandling af arealet gå to uger før der tages slæt eller afgræsses. Hvis der er meget og stort ukrudt med kraftige rødder, bør der gå op til tre uger.

Billede 3 Skræppe i slætgræsmark. De fleste har en passende størrelse til at bekæmpe med Harmony 50 SX, men enkelte har sat frøstand og er dermed for store. (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Med Harmony 50 SX opnår du den bedste effekt, når skræpperne er 15-25 cm høje og i god vækst, f.eks. 2-3 uger efter slæt eller afpudsning. Optimale sprøjtebetingelser er temperaturer i intervallet 15-25 °C, luftfugtighed på 95 % og god jordfugt samt fire timers tørvejr. Behandlingsfristen er 14 dage, og afstanden til vandmiljø er 10 meter. Harmony 50 SX må ikke anvendes senere end 31. august og kun én gang pr. sæson.

Tabel 1 Anvendelse af Harmony 50 SX i græsmarker.

Afgrøde	Ukrudtsbestand	Middel	Dosis pr. ha	Pris [kr./ha.]	Bemærkninger
Græs og kløvergræs i omdrift	Vårbrandbæger og hyrdetaske	Harmony 50 SX Spredet-klæbemiddel	15,0-22,5 g 0,20 L	119-175	Sidst i august, når brandbæger er fremspiret.
Græs og kløvergræs, anden- og flerårsmarker	Engbrandbæger, skræppe, lav rannkel, røllike, stor nælde	Harmony 50 SX Spredet-klæbemiddel	30,0-37,5 g 0,20 L	231-287	Mod tætte bestande af skræppe anvendes fuld dosis på 37,5 g/ha. Laveste dosis anvendes mod eng- og vårbrandbæger.

Den høje dosis af Harmony 50 SX, der skal anvendes mod skræpper, vil under gode vækstbetingelser være hård ved græsset, som hæmmes meget i vækst af behandlingen, og du kan ikke forvente yderligere udbytte i marken i år. I næste sæson vil græssets vækst dog ikke længere være påvirket. Kløver bliver ligeledes påvirket af sprøjtningen i nogen grad.

Det er tilladt at anvende Harmony 50 SX på arealer tilmeldt bio-ordningerne 'Miljø- og klimavenligt græs'. Men vær opmærksom på at det IKKE er tilladt at sprøjte hverken græsarealer, som er omfattet af §3-beskyttelse, arealer med PLG-tilsagn, brakarealer eller arealer som er omfattet af et generelt forbud mod anvendelse af pesticider.

Få taget jordprøver før den kommende sæson

Af planterådgiver Thomas Harbo og planterådgiver Malte Holm Jacobsen

Efteråret er højsæson for udtagning af jordprøver. Får du taget jordprøverne her i efteråret, er resultaterne klar til den kommende planlægning af sæson 2026, så du allerede får fuld valuta af analyserne næste år.

Tag jordprøver i efteråret

I løbet af efteråret og vinterperioden har du mulighed for at udtage jordprøver og ligeledes få kalket dine arealer, inden næste års afgrøde skal sås. Selvom jordprøveudtagning på hele arealet kan mærkes som en stor engangsudskrivning, bør du i stedet se omkostningen i lyset af de gødningsmidler og andre hjælpepestoffer, som du alligevel indkøber i løbet af en sæson. Af andre fordele ved et korrekt afstemt reaktionstal er bl.a. også:

- Optimeret næringsstofforsyning

- Styr på mangelsygdomme
- Udbyttegevinst

I tabel 2 er omkostningerne i forbindelse med udtagning af jordprøver opgjort for en ejendom på 100 ha.

Tabel 2 Ejendom på 100 hektar. Priseksempel (2025-priser) på køb af jordprøver kontra pris eller værdi af andre produkter. (Kilde: Per Skodborg Nielsen)

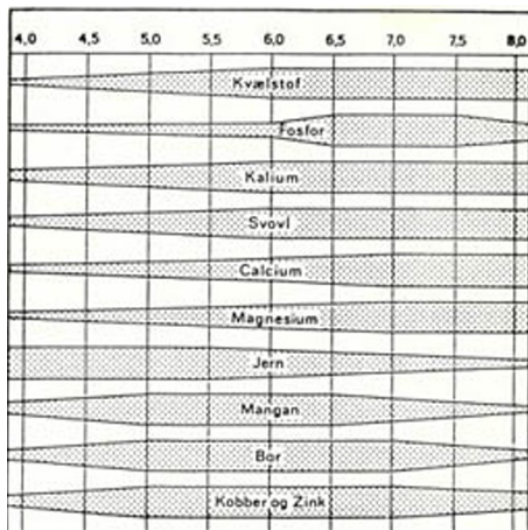
Alm. standard jordprøve (Rt, Pt, Kt, Mgt)	20 stk. á 245 kr. =	4.900,00 kr.
Kobbertal	4 stk. á 65 kr. =	260,00 kr.
Grundbeløb for udtagning		935,00 kr.
Omkostninger i alt		6.095,00 kr.
Omkostninger fordelt over et år	6.095,00 kr. / 100 ha. =	60,95 kr. pr. ha
Omkostninger fordelt over fem år	6.095,00 kr. / (100 ha. X 5) =	12,19 kr. pr. ha. pr. år

Almindelige jordprøver eller GPS--?

En stor del af værdien ved at udtage GPS-jordprøver ligger i at få belyst, om områder i marken har større mangel på næringsstoffer end andre. I mindre områder i marken kan væksten være dårligere end på resten af arealet; dette kan evt. være et tegn på lavt reaktionstal og dermed større mangel på kalk end resten af arealet. Selv i marker, hvor det gennemsnitlige reaktionstal er passende, vil der ofte være mindre områder, hvor reaktionstallet er alt for lavt. Dette får du kun afdækket ved at udtage GPS-jordprøver. Af faglige årsager anbefaler vi derfor, at du primært får taget GPS-jordprøver.

SEGES har i 2021 lavet en analyse på markniveau på et stort antal GPS-jordprøver for at få afdækket i hvor stor en procentdel af marker, der findes et reaktionstal under 5,5; se nærmere i tabel 3. Tabellen viser, at selv i marker med et passende Rt-gennemsnit, svarende til almindeligt udtagne jordprøver, findes en overraskende stor andel enkeltprøver med alt for lavt Rt under 5,5. Et område med meget lave reaktionstal kan få stor betydning for følsomme afgrøder, som bl.a. foderroer, vårbyg og lucerne. På sandjord bør reaktionstallet ikke være under 6,0-6,2 for følsomme afgrøder.

Udover at reaktionstallet kan være for lavt for visse afgrøder, har et alt for lavt reaktionstal også indvirkning på tilgængeligheden af visse kritiske næringsstoffer. Bemærk, $Rt \text{ (Reaktionstal)} = pH + 0,5$.

Figur 3 Tilgængelighed af jordens næringsstoffer er afhængig af pH. (Kilde: Københavns Universitet)

Tabel 3 Markens Rt-niveau, gennemsnitligt Rt og andel af marker med mindst ét Rt under 5,5. (Kilde: Leif Knudsen, SEGES)

Markens Rt-niveau	Gennemsnitligt Rt	Andel af marker med min. ét Rt under 5,5 [%]
Alle	6,3	19
5,5-5,9	5,8	57
6,0-6,4	6,2	11
6,5-6,9	6,6	1

Kontakt din planterådgiver for vejledning inden du selv udtager jordprøver, så du får det gjort rigtigt. Jordspyd, følgeseddel og poser til at indsende jordprøverne til laboratoriet i, fås ved henvendelse i SAGROs huse. Vil du have SAGRO til at udtage dine jordprøver, eller vil du høre nærmere om GPS-jordprøver, så kontakt din planterådgiver.

REGLER OG TILSKUD

Efterafgrøder

Af planterådgiver Malte Holm Jacobsen og planterådgiver Thomas Harbo

Husk at du kan ændre i indberetningen af efterafgrøder frem til 10. september. Ved evt. sen sådato efter 20. august, er det MEGET vigtigt, at det bliver indberettet i Gødnings- og efterafgrødeskemaet. Vi vil meget gerne have, at du kontakter os om evt. ændringer snarest muligt.

Sen såning og satellitkontrol

Styrelsen for Grøn Arealanvendelse og Vandmiljø (SGAV) udsender i 2025 to høringer i forhold til destruktion af målrettede efterafgrøder, dels en høring ca. 2. oktober og dels en høring ca. 30. oktober. Høringen 2. oktober er ny i 2025 og er kontrol af tidlig jordbearbejdning/destruktion af de målrettede efterafgrøder og vil i realiteten være kontrol af, om den indberettede sådato i Gødnings- og Efterafgrødeskemaet (GKEA) stemmer overens med sådatoen i marken.

Fristen for rettidig etablering af målrettede- og pligtige efterafgrøder er 20. august. Hvis der ikke er indberettet en sen sådato i GKEA, og satellitkontrollen konstaterer jordbearbejdning (og såning) f.eks. den 29. august, vil den målrettede efterafgrøde blive underkendt i satellitkontrollen pga. for tidlig destruktion.

Det er derfor MEGET vigtigt, at du kontakter din planterådgiver og får indberettet en evt. sen såning inden ændringsfristen den 10. september.

Vent ikke for længe med rettelser

Frem til den 10. september kan du ændre i Fællesskema (målrettede efterafgrøder) og Gødnings- og efterafgrødeskema (pligtige- og husdyrefterafgrøder) inden for de rammer, som er givet. Du kan læse mere om frister for etablering og ændring her.

Så har du marker, hvor efterafgrøden skal flyttes til en anden mark, opfordrer vi dig til at kontakte din planterådgiver enten skriftligt eller telefonisk. På den måde kan ændringen foretages inden den 10. september.

Plantedække – jorddække, GLM 6

Af planterådgiver Vivi Ernstsén

Der er krav om jord- eller plantedække fra høst. Særlig bør du være opmærksom, hvis du fjerner efterafgrøder inden 1. februar på arealer med JB 1-4. Husk, at efterafgrøder i majs i alle tilfælde skal opretholdes frem til 1. marts 2026.

Generelle krav til jord- og plantedække

Reglerne om jorddække omhandler, at arealer skal have jord- eller plantedække i en bestemt periode fra høst til ind i vinterperioden, og det er gældende såvel for omdrift- som permanente afgrøder. Dog er der visse undtagelser fra jorddækkekravet:

- Omdriftsgræs og permanent græs
- Planteskoler
- Arealer, hvor der er høstet kartofler
- Arealer med forekomst af majshalvmøl og aksløberens larve er undtaget fra jorddækkekravet. Du skal sikre dig fotodokumentation for angreb af skadedyrene. Husk at sørge for at billederne "ved sikker landkending" kan knyttes geografisk til det pågældende areal.

Kravet om jorddække i den enkelte mark afhænger af jordbundstypen. Vær opmærksom på, at reglerne for den enkelte mark tager udgangspunkt i den jordtype, arealet har efter de nye digitale jordbundskort fra 2024.

Tabel 4 Periode for krav om jorddække.

	Periode		
	Fra høst til 1. oktober	2.-20. oktober	21. oktober-1. februar
JB 1-4	Krav om jorddække		
JB 5-6	Krav om jorddække		Fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække
JB 7-9	Krav om jorddække	Fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække	
JB 10-11	Krav om jorddække		Fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække

Uanset disse regler SKAL efterafgrøder i majs bibeholdes til 1. marts 2026.

Undtagelser fra de generelle regler

Der er dog visse undtagelser fra de generelle regler, som er knyttet til afgrødetypen; disse vil blive omtalt i de følgende afsnit.

Hvis jorddækket erstattes af bar/sort jord i en periode, hvor der er krav om jorddække, skal der etableres et PLANTEDÆKKE senest fire uger efter jordbearbejdning. Dog må der gerne foretages stubharvning, hvis der er synlige planterester fra stubben tilbage jævnt fordelt over marken. Der må ikke forekomme større sammenhængende delområder uden jorddække. Sker omlægningen fra frøgræs til en ny afgrøde, skal der udsås et plantedække senest seks uger efter fjernelse af jorddækket.

Tabel 5 Forskellen mellem jorddække og plantedække

Jorddække	Plantedække
• Vinterafgrøder • Brak • Efterafgrøder • Planterester • Stubmark/spildkorn	• Vinterafgrøde • Efterafgrøde • Anden afgrøde, som etablerer et plantedække

For roer er det dog særligt gældende, at høstes roerne efter den 2. oktober, er der ingen krav om jorddække, mens der ved tidligere høst skal være jorddække. Høstes roerne inden 2. oktober, må jorden ikke jordbearbejdes før efter den 2. oktober pga. reglerne om jorddække, selvom reglerne for dyrkningsrelaterede tiltag har roer som en undtagelse. Der må gerne etableres vintersæd eller andet plantedække efter roer uanset høstdato.

Tabel 6 Særlige regler vedr. roer

	Fra høst til 1. oktober	Fra 2.-20. oktober	Fra 21. oktober – 1. februar
Arealer med roer uanset jordtype	Krav om jorddække	Tilladt at fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække	

Særligt vedr. pligtige-, husdyr- og målrettede efterafgrøder i alle andre afgrøder end majs måtte disse efterafgrøder tidligere destrueres/pløjes efter den 20. oktober. Dette er (fra 2023/2024) ændret for sandjord, JB 1-4, således, at hvis der udføres en pløjning, eller hvis efterafgrøden erstattes af sort/bar jord, skal der nu etableres et plantedække senest fire uger efter jordbehandling.

Tabel 7 Periode for krav om jorddække, efterafgrøder

Efterafgrøder	Periode		
	Fra høst til 1. oktober	2.-20. oktober	21. oktober-1. februar
JB 1-4	Krav om jorddække		
JB 5-6 og 10-11	Krav om jorddække		Fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække
JB 7-9	Krav om jorddække	Fjerne jorddække uden at skulle så et nyt plantedække	

Videresalg af handelsgødning skal indberettes senest den 1. september

Af planterådgiver Vivi Ernstsén

Har du købt og videresolgt handelsgødning, skal dette indberettes til Styrelsen for Grøn Arealanvendelse og Vandmiljø (SGAV) via Leverandørregister for gødningsleverancer. Senest den 1. september 2025 skal SGAV have modtaget oplysningerne. Er det første gang, du har videresolgt handelsgødning, skal du oprettes i "Leverandørregister for gødningsleverancer". Kontakt snarest din planterådgiver, hvis du ønsker hjælp til indberetningen.

ARRANGEMENTER

Tema-sprøjtekurser

Af planterådgiver Thomas Harbo

I vinterhalvåret er det normalt tid til efteruddannelse. Således afvikler SAGRO også fire sprøjteopfølgingskurser med fokus på grovfoderproduktion. Tilmeld dig et af disse kurser nedenfor, hvis dit sprøjtecertifikat skal fornyes. Det forventes ikke, at der udbydes flere kurser i denne sæson under tema grovfoder. Alle kurser afvikles fra 8.30 til 16.00.

2025 Sprøjteopfølgning – Tema Grovfoder

- Mandag den 17. november – Holstebro
- Torsdag den 20. november – Esbjerg
- Torsdag den 27. november – Billund
- Mandag den 1. december - Herning